

FESTIVAL = FESTIVITATE SAU FESTIVISM?

Un comentariu apărut după ce întâmplarea la care el se referă a ieșit (de mult) din atenția oamenilor are frumoase șanse de a nu mai interesa pe nimeni. Iată de ce mă voi ocupa aici nu atât de felul în care s-a desfășurat ediția 1992 a Festivalului național de teatru "Ion Luca Caragiale", cât de unele chestiuni generale, susceptibile, cred, să-și păstreze actualitatea atâta vreme cât noi ne vom păstra mentalitatea. Adică - e de prevăzut - destui ani de-acum încolo.

Mai întâi, ar fi bine poate să ne lămurim exact ce este un festival (căci plebicistul știm ce e) și pentru cine se "face" el. Luînd-o etimologic, festivalul este o serbare, o sărbătoare (festivitate) prilejuită de reunirea unor produse artistice, în cazul nostru - teatrale, de calitate cel puțin bună. La ediția din acest an condiția din urmă, calitatea deci, a fost (cu absolut nesemnificative excepții) un bun câștigat, dincolo de modul în care s-au prezentat efectiv unele spectacole; faptul că m-am aflat printre selecționeri nu-mi interzice să observ că oferta de principiu a fost gândită înțelept, astfel încît să cuprindă reprezentații pentru toate gusturile

(bune), adică opere scenice variate ca stil ori măcar mijloace de expresie. Problema este însă **cine** a avut posibilitatea să le aprecieze. Din cît am putut observa, la toate spectacolele din festival cea mai mare parte a auditoriului era formată din oameni de teatru; spectatori "obișnuiți" - de ce să ne mințim? - n-au prea fost. Faptul că la fiecare reprezentație numărul locurilor s-a dovedit neîndestulător a ținut mai degrabă de proasta organizare decît de o reală cerere a publicului. Și nu fiindcă n-ar fi existat destui amatori, ci fiindcă reclama făcută evenimentului s-a limitat la discursive "materiale" apărute în ziare sau difuzate în emisiunile radio-TV specializate, cu vreo săptămînă înainte; în rest - doar cîteva afișe... Atmosfera de **sărbătoare** așteptată cu emoție și bucurie pe care-o avea orașul pe cînd doar se zvonea despre, de pildă, Balul de cristal al doamnei Valmy a lipsit acum cu totul...

Ceea ce n-a lipsit, în schimb, a fost tensiunea produsă de așteptarea decernării premiilor; și nu cred că mă înșel presupunînd că ideea - inevitabil stresantă - de competiție a afectat în multe cazuri starea de spirit a

DEZBATERI ÎN TRANZIȚIE

Dintre cei veniți cu sacul la Festival, ca la pomul lăudat, mulți și-au lăsat sacii pe la garderobele sălilor de teatru și s-au înghesuit în sala de la parter a Uniunii Teatrale (care abia i-a cuprins!) ca să dezbată sau să asculte dezbaterile organizate de UNITER, cu moderatori, invitați speciali (regizori, dramaturgi, directori de teatru), ziariști, radio, televiziune, invitați străini, studenți, curteni, oșteni... Sub titlul metaforic-ștrengăresc "Trilogia tranziției" s-au consumat trei (firește) discuții: una despre dramaturgia românească, una despre regizori (români) și alta despre public (tot românesc). De ce tocmai aceste probleme și nu altele? Pentru că acestea par să indice punctele (mai) nevalgice ale teatrului românesc de azi.

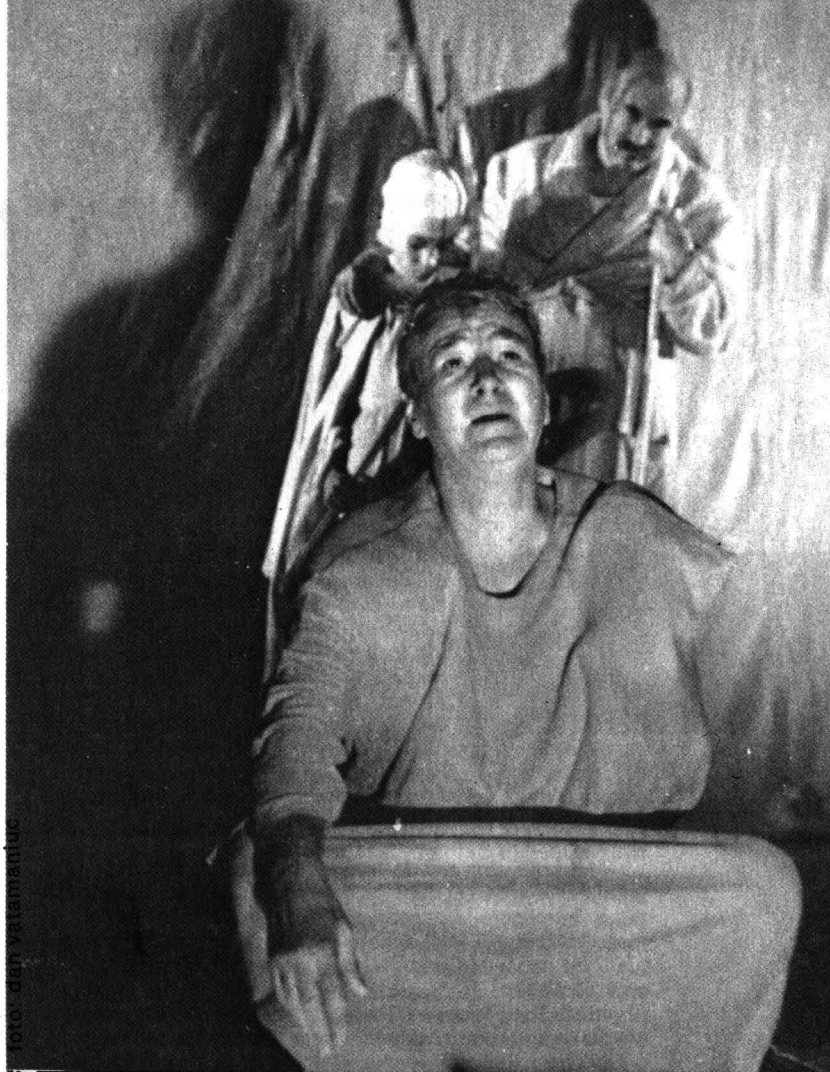
În dezbaterile privind dramaturgia, "moderată" cu aplomb de Marian Popescu, opiniile s-au bătut cap în cap. Unii (bineînțeles, dramaturgi) au afirmat că nu se joacă dramaturgie românească, dar că sînt împotriva unei legi care să oblige teatrele s-o joace, alții au spus că, dimpotrivă, se joacă dramaturgie românească, dar să fie obligate teatrele s-o joace. Unii au susținut că toată dramaturgia românească de pînă la revoluție este caducă și

roșie (ba nu, chiar toată cultura), alții au ripostat că, din contră, cea mai bună parte a dramaturgiei (și a culturii) este disidentă (fără culoare). Căutîndu-se literatura de sertar, nu a fost găsită. Nici nodurile în papură n-au fost găsite. Deși tezele s-au bătut cap în cap, nu s-au înregistrat capete sparte. H.Gârbea: Dacă teatrele vor fi obligate să joace dramaturgie românească, eu unul mă las de dramaturgie. V.Silvestru: În paguba cui? H.Gârbea: A ambelor părți. Replicile au fost rostite cu zimbetul pe buze. Finalmente, s-a hotărît că e bine să se joace piese românești. Dezacordurile s-au exprimat doar cu privire la care piese ar trebui să se joace și care nu.

În dezbaterile cu privire la regie, moderată, mai timid decît îi e felul, de Valentin Silvestru, n-au prea fost controverse. Toți au fost de acord că regizorii trebuie să aibă program, personalitate și visuri. Nimeni nu a reușit să explice însă de ce sînt atît de mulți regizori fără program, personalitate și visuri și tocmai aceștia fac cele mai multe spectacole. Unii au motivat că o parte dintre regizorii cu program, personalitate și visuri au devenit directori de teatre sau director general al teatrelor și că asta îi cam împiedică să-și facă meseria. Nimeni însă n-a emis părerea că, în acest caz, e bine

participanților direcți la festival. Dar, de fapt, de ce trebuie ca festivalul să fie, pînă la urmă, un concurs? Nicăieri în lume - fiindcă tot ne obsedează chestiunea - festivalurile teatrale importante și serioase nu sînt transformate în "întreceri". La noi însă persistă cu îndârjire convingerea că frunțile neîncununute de lauri nu pot sta sus. Și, gîndind probabil că într-o democrație (mai ales tînără) trebuie să stea astfel cît mai multe creștete, juriul ediției '92 a atins recordul: a distribuit 8 premii oficiale între 16 premianți, amintindu-ne, foarte ireverențios, vorba populară cu împărțitul a două paie la trei... știe toată lumea ce! Plătim oare mai departe tribut "viziunii" festivlist-sindicaliste de pe vremea "Cîntării României"? Lăsînd la o parte faptul că banii meniți acestor recompense, ridicol de puțini, în fond, și strînși cu penibile stratageme, ar fi fost mult mai folositori ca subvenție acordată (să nu zic aruncată) eventual chiar unor teatre, prezente sau nu la festival. Acesta și-ar fi menținut caracterul sărbătoresc - însăși invitarea unei trupe la un astfel de eveniment trebuie privită ca o distincție -, ar fi iscat mai multă voinție și mai puțină iritare. E-adevărat, n-ar mai fi fost atît de festiv...

ALICE GEORGESCU

ștefan iordache, andrei popescu și tudor gheorghe în titus andronicus

crucia a copiilor, teatrul național tirgu mureș secția maghiara

să promovăm din nou în posturile de directori de teatre funcționari culturali. Dilemă din care nu putem ieși - s-a spus - decît după ce vor termina școala noile promoții de regizori. Și dacă și pe aceștia îi pune directori de teatre pe posturile rămase neocupate (de regizori)? La întrebarea asta nu s-a răspuns, fiindcă nu s-a pus.

La dezbaterile despre public (moderator-surizător Corina Șuteu) a lipsit publicul. Nu numai din sălile de spectacole, dar și din sala dezbaterii. Fiind absentă "altera pars", cei prezenți s-au înțeles bine între ei. Ori să fie adus publicul cu autobuzele la teatru, ori să fie adus teatrul cu autobuzele la public. Discuția avea loc după scumpirea benzinei și a motorinei și înainte de ieftinirea benzinei și scumpirea motorinei. Adică într-o perioadă de tranziție. Perioada de tranziție e vinovată, de fapt, de toate relele. De aici și titlul generic ales de organizatorii uniterieni - "Trilogia tranziției", cu trimitere la "Trilogia antică" alcătuită din, numai, tragedii.

Dezbaterile au fost bune și utile, fiindcă au prelungit alte dezbateri bune și utile și anticipează noi dezbateri bune și utile, toate în tranziție. Atmosfera a fost demnă, intelectuală și intens mediatizată.

OBSERVATOR